

Í trygggleikans navni

Píning, »hvörving« og uttanrættarlig avrætting

At bróta mannrættindini í Turkalandi er revssvert lögbrót. Píning »hvörving« og dráp framd av trygdardeildum er bannað við lóg og eisini sambært altjóða sáttmálum, sum Turkaland hevur bundið seg til at halda. Hóast hetta verða brot framd í stórum. Eingin stjórn hevur nakrantíð gjørt eina skipaða roynd at koma hesum til livs.

Bert í 1995 vóru fleiri enn 35 »hvörvingar«, 15 frágreiðingar um fólk, sum vóru deyð í varðhaldi vegna píning og meira enn 80 politisk dráp. Undir eini mótmælisgongu í Istanbul í mars mánaði skeyt lögreglan 23 mótmælisfólk til deyðis. Í september vóru trýggir fangar bukaðir til deyðis av fangavörðum, sum royndu at basa ofriði í fongslinum. Arið 1996 byrjaði lítill frágari. Innan tiggju dagar vóru farnir vóru fyra fangar í einum fongslum í Istanbul bukaðir til deyðis. Somu lagnu fekk ein blaðmaður, sum skrivaði um jarðarferð teirra.

Píning hevur í mong ár eyðkent Turkaland. Í meira enn 30 ár hevur Amnesty

International skjalprógvad hetta. Av handahógvi verður pínt til tess at fáa fólk at jatta seg sek ella at fáa upplýsingar. Píning verður eisini nýtt til at revsa og hótta við.

Eldri fólk, børn, kvinnur, fólk úr minnilutum, sakførarar, læknar og sjálvstjórnlarmir kunnu vænta at verða pínd, eru tey í varðhaldi hjá lögrelunum. Fólk verða pínd, hevur tað ikki eyðnast teimum at visa fram samleikaprógv ella hava tey gjørt okkurt minni lógarbrót.

Í mars mánaði 1996 vóru fimm skúlanæmingar handtiknir, tí teir vóru undir illgruna fyri at hava verið uppi í vápnadum mótmælisóðum. Eingin teirra var eldri enn 16 ár. Í varðhaldinum vóru teir eftir øllum at døma urlatnir, kynsliga skámmfarnir, fingur ravnstoytir og trýstspuladur við koldum vatni. Læknalig prógv vátta hetta.

Tá tað almenna hevur roynt at beina fyri píningini og at fáa tey, sum hava ábyrgd fyri henni fyri ein dómstól, hevur tað ført við sær, at nýggj brot á manna-

rættindini eru økt í tali. Seinastu fimm árin er eitt nýtt myndst av »hvörvingum« og uttanrættarligum avrættingum komið undan kavi í Turkalandi.

Fyri tiggju árum síðani »hvörvu« fólk ikki í Turkalandi. Í 1994 vóru 50 frágreiðingar um »hvörvingar« latnar eini nevnd undir ST (UN Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances), hvørs endamálið er at arbeiða við fólk, sum eru »horvin«. Hetta eru fleiri enn í nøkrum øðrum landi.

Meginparturin av teimum »horvnu« eru kurdisk bygðafólk, sum trygdardeildirnar hava handtikið í landsynningspartinum av landinum. Mehmet Sirin Malty, sum er bóndi í Batman landslutinum, varð handtikið í januar mánaði í 1995. Síðani tá hevur familja hansara einki frætt frá honum, og almenni ákærin hevur ávannað, at hann yvirhøvur varð handtikið.

»Hvörvingar« eru ein háttur at pína familjuna. Tað elvir til álvarslika líðingar hjá familjuni, tá hon ikki veit, antin tann »horvni« er

á livi ella ei. Fyri at gera teirra stóðu enn verri, fáa tey eina hjartalaysa viðferð, stundum ráa, frá myndugleikum. Skyldfólk, sum alment hava biðið um upplýsingar, eru sligin, gjørd til láturs, háðaði og lögrelan hevur handtikið tey.

Meira enn 100 fólk eru »horvin« síðani 1991. Stjórnin hevur plikað seg at halda yvirlysingina hjá ST um »hvörvingar«, sum sigur, at allar »hvörvingar«

skulu kannast. Men enn er eingin slík kanning sett í verk.

Í 1991 fór fram ein óhoyrd herferð av politiskum mörðum um alt landsynnings Turkaland og á gøtum í Ankara og Istanbul. Byrjað varð á vári, tá eitt ókt tal av kurdiskum bygðafólki vóru myrd av drápsdeildum hjá herinum.

Í landbúnaðarøkjunum í landsynningspartinum var meginparturin av offrunum fyri uttanrættarligari avrætting, kurdisk bygðafólk, sum sýttu fyri at vera í borgarverjuni í bygðunum. Bygðafólk í Budakli, sum er í Mardin landslutinum, hava liðið undir meinsókn í fimm ár, tí tey noktaðu at stovna eina borgaraverju í bygdini. Trygdardeildir hava ferð

eftir ferð søkt at bygðini. Tær hava sett eld á húsini og gróðina og handtikið bygðafólk í hópatali. Ein frágreiðing sigur, at sjei bygðafólk vóru avrættaði uttanrættarliga.

Eisini úr Vesturturkalandi frættist um uttanrættarligar avrættingar. Tá lögrelan undir eini atsókn at eini íbúð í Ankara drap ein mann og tvær kvinnur, segði Algan Hocaloglu, ið er almennur ráðharri fyri mannrættindum:

»Ein sendinevnd frá míni ráðharrastovu fylgdi við, tá drápin vóru framd. Hetta var ein uttanrættarlig avrætting«.



Jarðarferðin hjá blaðmanninum Metin Göktepe, sum varð fongslaður av trygdadeildum eftir at hava skrivað um jarðarferðina hjá fongum, ið vóru myrðir í Umraniye fongslinum í Istanbul. Blaðmenn ið røyna at lýsa virksemi hjá trygdardeildunum eru í stórum vanda kring alt Turkaland

Pennurin er vápníð

Amnesty International hevur altíð trúð, og trýr framvegis, at pennurin er besta vápníð at stóða mannrættindabrotum við. Í samband við átakið um mannrættindabrot í Turkalandi heitir Amnesty International tí á allar føroyingar um at taka undir við niðanfyrirstandandi áheitan.

Fehmi Tosun varð síðst sæddur, tá hann varð handtikið av trimum lögrelglummonnum í Istanbul í oktober 1995. Amnesty International heitir á teg um at skriva til turkisku myndugleikarnar, og krevja at sakin verður kannað.

Áheitanin kann vera soljóðandi:

Fehmi Tosun was last seen in the custody of three plainclothes police officers in Avkilar district of Istanbul in October 1995.

I am seriously concerned about his »disappearance« and ask that the case be investigated by an impartial and expert commission.

Yours Sincerely
Áheitanin skal sendast til:

Mehmet Agar
Minister of Interior
İçişleri Bakanlığı
06644 Ankara
TURKIA



Konan og børnini hjá Fehmi Tosun, sum »hvarv« í Oktober 1995

Stór lutaseðlasøla

Eins og undanfarin ár sendir Amnesty International Føroya Deild aftur í ár lutaseðlar út í hvørt hús. Hetta er eftirhondini vordin fastur táttur, og nógv eru tey ið velja at spæla við og harvið stuðla arbeiðinum fyri mannrættindum.

Út at ferðast
Høvuðsvinningurin er ein ferð fyri 15.000 kr. Fyri tilfíka upphædd hevur tú eina ørgrynna av møguleikum, so droymir tú um at gera eina rættuliga dreymferð, so er at roynd eina og spæla við.

Olja fløvar eisini

Men tað eru ikki bert dreymferðir ið fløva. Olja fløvir eisini, og annar og triði vinningur eru nevnliga 1000 litrar av olju frá Shell og Statoil.

Umframt Flogfelag Føroya, Shell og Statoil hava teir fyra føroysku peningastovnarnir, Føroya Banki, Norðoya Sparikassi, Føroya Sparikassi og Suðuroyar Sparikassi, eisini stuðla til tákningu.

Lutaseðlarnir eru sum nevnt sendir í hvørt hús í Føroyum, og eru eisini at fáa á posthúsunum. Á

hvørjum seðli eru 5 nummur, og hvørt nummar kostar 20 kr. Sostatt kostar ein heilur seðil 100 krónur. Drigið verður altjóða mannrættindadagin 10. desember.

Áheitan

Amnesty International Føroya Deild heitir við hesum á allar føroyingar um at stuðla arbeiðinum, mannrættindum at frama, við at senda lutaseðil inn. Vónandi fær tiltakið góða undirtøku.